

УКРАЇНСЬКА МОВА

КАРАМАН С. О., ГОРОШКІНА О. М.,
КАРАМАН О. В., ПОПОВА Л. О.

«УКРАЇНСЬКА МОВА»

Підручник для 8 класу
загальноосвітніх навчальних закладів

Українська мова : підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів / С. О. Караман, О. М. Горошкіна, О. В. Караман, Л. О. Попова. — К. : Літера ЛТД, 2016. — 296 с.

ISBN

Підручник містить вичерпний обсяг матеріалу з передбачених програмою тем, який відповідає віковим особливостям учнів. Оптимальна кількість запропонованих у підручнику рубрик спрямована на реалізацію комунікативного підходу до навчання української мови, задає чіткий алгоритм роботи вчителя й учнів з підручником і корелюється з видами мовленнєвої діяльності учнів; лаконічні позначки мають прикладний характер і допомагають організувати роботу, зокрема забезпечити диференційований підхід.

Прикметною ознакою підручника є наявність у ньому значної кількості сучасних текстів, що порушують цікаві й актуальні для восьмикласників проблеми, мають значний навчальний, розвивальний і виховний потенціал. Крім того, тексти дібрано так, що вони відображають історію і сьогодення різних регіонів України.

Наприкінці кожного параграфа вміщено словникові диктанти для повторення вивчених орфограм, слова для вправлення у наголошуванні, а також рубрику «Культура мовлення», покликану допомогти вдосконаленню усного й писемного мовлення учнів.

Посилання на інтернетні джерела (різноманітні електронні словники, довідники, українознавчі, просвітницькі ресурси тощо), подані в підручнику, стануть у пригоді учителям й учням.

У підручнику реалізовано підхід, за якого кожен урок дає змогу не тільки оволодіти певними знаннями й мовними вміннями, а й стає уроком розвитку мовлення, критичного мислення, розвитку інтелектуальних здібностей, свідомого й відповідального ставлення до вивчення рідної мови.

ДОРОГІ ВОСЬМИКЛАСНИКИ!

Цього навчального року на уроках української мови ви почнете опановувати синтаксис – найвищий рівень науки про мову, будете вивчати закони розвитку мовлення – правила поєднання слів у речення – саме для того, щоб удосконалити своє мовлення.

Синтаксис тісно пов'язаний із пунктуацією. Сподіваємося, ви зрозумієте, що пунктуація не просто правила, які визначають, коли й де ставити той чи той розділовий знак. Її функція – зробити якомога ефективнішим писемне спілкування.

Отже, нові знання полегшать спілкування, допоможуть у будь-якій царині почуватися впевнено, вільно розкривати і розвивати свої здібності.

Нові знання стануть вам у пригоді й у виконанні високого обов'язку, що покладено на кожного з нас: спираючись на багатовікову пам'ять народу, берегти нашу мову, розвивати її, розширювати сфери її ужитку. І обов'язково пам'ятайте, що саме вам, сьогоднішнім учням, випало бути провідниками української мови у майбутнє.

Тож до роботи! Успіхів в опануванні української мови!

Автори

ЯК ПОБУДОВАНИЙ ПІДРУЧНИК

Ці визначення треба запам'ятати

«Буду я навчатись мови золотої»

Прикладка – це означення, виражене іменником. Прикладка характеризує предмет, даючи йому іншу назву: *Озеро Світязь* – одне з найкрасивіших в Україні. *Українська хата-праматір* має цілий ряд берегів (В. Скуратівський). *Мій молодший брат любить читати журнал «Пізнайко».*

Прикладки вказують на різні якості предмета (*красуня наречена*), заняття, професію (*мама-лікар*), вік (*брати-однолітки*), національність (*друг-поляк*), географічні назви (*річка Рось*), назви газет, книжок, підприємств (завод «*Радар*») тощо.

Прикладка може пояснювати головні і другорядні члени речення, може бути одиничною (вираженою одним словом) і поширеною (вираженою словосполученням).

З двох іменників – власного імені людини й загальної назви – прикладкою є загальна назва: *Учитель музики Людмила Петрівна, гетьман Сагайдачний.*

З двох іменників – власної назви міст, сіл, річок, озер тощо й загальної назви – прикладкою є власна назва: *гори Медобори, річка Ятрань.*

Прочитайте і зрозумійте

Ці інтернетні джерела допоможуть вам у вивченні мови – і не тільки

Додайте до вибраного

<http://litopys.org.ua>

«**Ізборник**» – історія України IX–XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації – проект електронної бібліотеки давньої української літератури. А також тексти з мовознавства, літературознавства, політології, історичні мапи.

Виконуючи вправи, звертайте увагу на ці позначки (такі завдання можна робити усно і письмово)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

•	додаткове завдання	—	лейтмотив*
*	з'ясуйте значення слова за словником	—	б'ють ф
ф	виконайте фонетичний розбір слова	—	незнання ^о
о	поясніть орфограму в слові	—	безпосередній ^б
б	розберіть слово за будовою	—	путь ^м
м	виконайте морфологічний розбір слова	—	Ми, мабуть, підемо. ^п
п	поясніть уживання розділових знаків	—	Вже світає. ^{сн}
сн	виконайте синтаксичний розбір речення	—	

Уважно читайте і дотримуйтеся цих порад не лише у школі

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ

Запам'ятайте, якого відмінка вимагають дієслова від залежних іменників:

дякувати (кому?)	болить (кому, що?)
здавати (чого?)	вибачати (кому?)
навчатися (чого?)	вибачатися (перед ким?)
хворіти (на що?)	вчитися (чого?)

Відповідайте на запитання після параграфа і переконайтесь, що ви все засвоїли

ПЕРЕВІРТЕ СЕБЕ

1. Що вивчають синтаксис і пунктуація?
2. Сформулюйте визначення словосполучення.
3. Розкажіть про будову словосполучення, способи зв'язку слів у ньому.
4. Які бувають словосполучення за способом вираження головного слова.
5. Наведіть приклади синонімічних словосполучень.

Наприкінці кожного уроку повторюйте вивчені орфограми (пригадуйте правила, пишть диктанти з пам'яті, диктуйте однокласникові тощо)

 Пишемо так

Орфограма «Подвоєні букви на позначення подовженої вимови приголосних звуків»

Зрання, значення, уміння, оволодіння, суддя, галуззя, обличчя, піклування, зілля, життя, навмання, сміття, Ілля, затишшя, стаття, знаряддя, колосся, рілля, цвітіння, павутиння, походження, тисячоліття, звертання, чергування, мовлення, запитання, узагальнення, сіллю, ніччю, вірування, весілля, приміщення, каміння, закінчення, завзяття, вирощування, узлісся, дослідження, обговорення, проміння, прохання, світання, насіння, насадження, востаннє, заняття, рішення, обладнання, взуття.

На кожному уроці вправляйтесь у наголошуванні слів (промовляйте вголос, складайте словосполучення та ін.)

 Наголошуємо так

Гайковий, гастрономія, гелікоптер, генеза, генезис, гео́метр, гілко́вий, глібо́ко, голковий, горістий, горіцвіт, горошина, граблі, груше́вий

У додатках у кінці підручника: тлумачення всіх слів, позначених (*), схеми розборів.

Вступ

Мова – найважливіший засіб спілкування, пізнання і впливу	11
---	----

Повторення та узагальнення вивченого

§ 1 Лексикологія і фразеологія	18
<i>Розвиток мовлення № 1. Повторення відомостей про текст, стилі, жанри й типи мовлення.</i>	28

Синтаксис. Пунктуація Словосполучення і речення

§ 2 Словосполучення. Будова й види словосполучень за способами вираження головного слова	36
<i>Розвиток мовлення № 2. Різновиди аудіювання: ознайомлювальне, вивчальне, критичне</i>	44
§ 3 Речення. Речення прості й складні (повторення), двоскладні та односкладні	51
§ 4 Речення поширені та непоширені (повторення). Порядок слів у реченні. Логічний наголос	56
<i>Розвиток мовлення № 3. Повідомлення на тему про мову, що потребує зіставлення й узагальнення матеріалу в науковому стилі</i>	61
<i>Тест «Словосполучення і речення»</i>	65

Просте двоскладне речення Головні і другорядні члени речення

§ 5 Підмет і способи його вираження	68
<i>Розвиток мовлення № 4. Письмовий конспект прочитаного науково-навчального тексту. Тематичні виписки</i>	73

§ 6 Простий і складений присудок (іменний і дієслівний)	77
Узгодження головних членів речення	84
§ 7 Тире між підметом і присудком	85
<i>Розвиток мовлення № 5. Усний вибірковий переказ розповідного тексту з елементами опису пам'яток історії й культури в художньому стилі</i>	94
§ 8 Означення. Види означень	98
§ 9 Прикладка як різновид означення	104
<i>Розвиток мовлення № 6. Письмовий докладний переказ розповідного тексту з елементами опису пам'яток історії й культури в публіцистичному стилі</i>	109
§ 10 Додаток як другорядний член речення	112
§ 11 Обставина. Види обставин за значенням	117
§ 12 Порівняльний зворот	123
<i>Розвиток мовлення № 7. Усний твір-опис пам'яток історії й культури за картиною в публіцистичному стилі</i>	127
<i>Тест «Просте двоскладне речення. Головні і другорядні члени речення»</i>	130

Односкладні речення Повні й неповні речення

§ 13 Односкладні прості речення. Означено-особові речення	134
§ 14 Неозначено-особові та узагальнено-особові речення	139
<i>Розвиток мовлення № 8. Письмовий твір-опис пам'яток історії й культури на основі особистих спостережень і вражень у художньому стилі</i>	144
§ 15 Безособові речення	147
<i>Розвиток мовлення № 9. Діалог, складений на основі телепередач</i>	152
§ 16 Називні речення	154
<i>Розвиток мовлення № 10. Усний стислий переказ тексту публіцистичного стилю (на основі прослуханих телепередач)</i>	159
§ 17 Повні й неповні речення	161

§ 18 Уживання односкладних і неповних речень (узагальнення)	167
<i>Розвиток мовлення № 11. Інтерв'ю в публіцистичному стилі (письмово)</i>	170
<i>Тест «Односкладні речення. Повні й неповні речення»</i>	174

Просте ускладнене речення Речення з однорідними членами

§ 19 Речення з однорідними членами	178
§ 20 Однорідні й неоднорідні означення	185
<i>Розвиток мовлення № 12. Письмовий стислий переказ розповідного тексту з елементами опису місцевості в художньому стилі</i> ...	191
§ 21 Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами	195
§ 22 Розділові знаки в реченнях з однорідними членами	199
§ 23 Узагальнення вивченого про речення з однорідними членами	205
<i>Розвиток мовлення № 13. Усний твір-опис місцевості (вулиці, села, міста) на основі особистих спостережень і вражень у художньому стилі</i>	210

Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями)

§ 24 Звертання непоширені і поширені. Розділові знаки при звертанні	216
§ 25 Вставні слова (словосполучення, речення)	222
§ 26 Узагальнення вивченого про вживання розділових знаків при звертанні та в реченнях зі вставними словами	229
<i>Розвиток мовлення № 14. Письмовий твір-опис місцевості (вулиці, села, міста) на основі особистих спостережень і вражень у художньому стилі</i>	234

Речення з відокремленими членами

§ 27 Поняття про відокремлення. Відокремлені означення	240
§ 28 Відокремлені прикладки	249

§ 29 Відокремлені додатки	256
<i>Розвиток мовлення № 15. Ділові папери. Протокол</i>	259
§ 30 Відокремлені обставини	263
§ 31 Відокремлення уточнювальних членів речення	271
§ 32 Речення з відокремленими членами (узагальнення)	277
<i>Розвиток мовлення № 16. Дискусія відповідно до створеної в класі ситуації спілкування</i>	281
<i>Тест «Ускладнене речення»</i>	284
Повторення в кінці року	287
Додатки	291
Тлумачний словник	291
Порядок виконання різних видів розбору	295